

Нефьодов Є. О.,
здобувач вищої освіти,
Корольков В. В.
кандидат економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та адміністрування,
Національний університет «Запорізька політехніка»

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ПРОЦЕСІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Повоєнне відновлення України супроводжується необхідністю формування нової моделі соціально-економічного розвитку територіальних громад, у центрі якої перебуває людський капітал. Саме якісні характеристики людського потенціалу визначають здатність громад до відновлення економічної активності, інноваційного розвитку та адаптації до нових викликів. У цьому контексті особливого значення набуває формування ефективних інституційних засад управління розвитком людського капіталу.

Проблематика розвитку людського капіталу широко досліджується у світовій та вітчизняній економічній науці. Зокрема, Дж. Мінсер обґрунтував взаємозв'язок між освітою, професійною підготовкою та доходами населення [1]. Теоретичні аспекти інституційної економіки, що пояснюють роль правил та організацій у соціально-економічному розвитку, представлені у працях Д. Норта [2]. У сучасних дослідженнях людський капітал розглядається як ключовий ресурс регіональної конкурентоспроможності та фактор сталого розвитку територій [3].

Українські науковці також приділяють значну увагу питанням розвитку людського капіталу в умовах трансформаційної економіки. Так, О. Грішнова підкреслює важливість інвестицій у освіту, професійну підготовку та розвиток компетенцій населення як основи економічного зростання [4]. Дослідження А. Колота акцентують увагу на соціально-економічних аспектах формування людського потенціалу в умовах глобальних трансформацій [5].

В умовах війни територіальні громади зазнали суттєвих демографічних та економічних втрат, що проявляється у скороченні чисельності населення, міграційних процесах, руйнуванні соціальної інфраструктури та зміні структури зайнятості. Тому післявоєнне відновлення передбачає не лише відбудову матеріальної бази, але й створення умов для розвитку людського потенціалу громад.

Інституційний підхід до управління розвитком людського капіталу передбачає формування системи взаємодії між різними суб'єктами соціально-економічного розвитку. До таких суб'єктів належать органи державної влади, органи місцевого самоврядування, освітні та наукові установи, бізнес-структури, а також інститути громадянського суспільства. Ефективність цієї взаємодії визначає здатність територіальних громад реалізовувати стратегії розвитку людського капіталу.

Особливу роль у цьому процесі відіграє багаторівнева система управління, яка забезпечує координацію політики розвитку людського капіталу на державному, регіональному та місцевому рівнях. Така система дозволяє поєднати стратегічні цілі національного розвитку з потребами конкретних територіальних громад.

У процесі повоєнного відновлення інституційна система управління людським капіталом повинна орієнтуватися на формування умов для повернення населення, розвитку підприємницької активності, модернізації системи освіти та створення нових можливостей зайнятості. Важливим напрямом також є інтеграція ветеранів та внутрішньо переміщених осіб у соціально-економічне середовище територіальних громад.

З урахуванням зазначеного доцільно систематизувати ключові інституційні напрями управління розвитком людського капіталу територіальних громад у процесі повоєнного відновлення (табл. 1).

Таблиця 1.

Основні інституційні напрями управління розвитком людського капіталу територіальних громад у процесі повоєнного відновлення

Інституційний напрям	Основні інструменти реалізації	Очікуваний результат
Нормативно-правовий	формування державних програм розвитку людського капіталу	узгодженість політики розвитку
Освітньо-інноваційний	модернізація освіти, розвиток професійної підготовки	підвищення кваліфікації населення
Соціально-інтеграційний	інтеграція ВПО, підтримка ветеранів	соціальна стабільність громад
Економічно-інвестиційний	підтримка підприємництва, залучення інвестицій	створення робочих місць
Інформаційно-цифровий	використання цифрових платформ моніторингу	підвищення ефективності управління

Запропонована систематизація інституційних напрямів управління дозволяє сформулювати цілісне бачення розвитку людського капіталу територіальних громад у процесі повоєнної реконструкції. Вона базується на принципах багаторівневого врядування, партнерської взаємодії та стратегічного планування.

Таким чином, інституційні засади управління розвитком людського капіталу відіграють ключову роль у забезпеченні стійкого відновлення територіальних громад. Формування ефективної системи інституційної взаємодії між державою, місцевим самоврядуванням, бізнесом та громадянським суспільством створює передумови для підвищення конкурентоспроможності громад і формування нової якості людського потенціалу України.

Список використаних джерел:

1. *Mincer J. Schooling, Experience and Earnings. New York : Columbia University Press, 1974. 152 p.*
2. *North D. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge : Cambridge University Press, 1990. 152 p.*
3. *Florida R. The Rise of the Creative Class. New York : Basic Books, 2002. 404 p.*
4. *Грішнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. Київ : Знання, 2018. 254 с.*
5. *Колот А. М. Соціально-трудова сфера: новітні тенденції розвитку. Київ : КНЕУ, 2020. 328 с.*

Остан'юк М.В.,

здобувач вищої освіти,

Чала Н.Д.,

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри менеджменту, маркетингу та підприємництва,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ВІДНОВЛЕННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ТА АДАПТАЦІЯ РИНКУ ПРАЦІ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Агропромисловий сектор України відіграє ключову роль у стійкості національної економіки, забезпечуючи приплив валютних надходжень в країну. У 2024 році експорт с/г продукції склав 24,5 млрд. дол., забезпечивши 59% загального товарного експорту України (проти 40% у 2021 році) [1]. Це підкреслює його зростаючу важливість на тлі скорочення експорту в інших